

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 13 maja 2011 r.

Sygn. akt SK 25/10

BAS-WPTK-2090/10

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCLARIA	
Wci. Czł.	13.05.2011
L.dz.	L.zat.

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie skargi konstytucyjnej z dnia 9 sierpnia 2010 r. (sygn. akt SK 25/10), jednocześnie wnosząc o **umorzenie postępowania** na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Uzasadnienie

Analiza formalnoprawna

1. Jako przedmiot kontroli w niniejszej sprawie skarżąca wskazała art. 156 § 4 zd. 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.; dalej jako k.p.k.) oraz § 10 ust. 3 – nieobowiązującego już – rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania tajemnicy państwowej, służbowej albo związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji (Dz. U. Nr 108, poz. 1023 ze zm.; dalej jako rozporządzenie).

Analizie w niniejszym stanowisku zostanie poddana tylko ta część skargi konstytucyjnej, która dotyczy przepisu ustawy – art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k. Pominęte w nim natomiast będą kwestie związane z uczynieniem przez skarżącą przedmiotem kontroli także przepisu rozporządzenia. Sejm nie jest bowiem organem, który wydał ten ostatni akt prawny – zob. art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.; dalej jako ustawa o TK).

2. W chwili składania skargi konstytucyjnej art. 156 § 4 k.p.k. brzmiał: „Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia tajemnicy państwowej, przeglądanie akt, sporządzanie odpisów i kserokopii odbywa się z zachowaniem rygorów określonych przez prezesa sądu lub sąd. Uwierzytelnionych odpisów i kserokopii nie wydaje się, chyba że ustawa stanowi inaczej”. Obecnie zaś – po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1228; dalej jako ustawa o ochronie informacji niejawnych), która weszła w życie 2 stycznia 2011 r. – przepis ten stanowi: „Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności «tajne» lub «ściśle tajne», przeglądanie akt, sporządzanie odpisów i kserokopii odbywa się z zachowaniem rygorów określonych przez prezesa sądu lub sąd. Uwierzytelnionych odpisów i kserokopii nie wydaje się, chyba że ustawa stanowi inaczej”.

Porównanie wskazanych powyżej wersji art. 156 § 4 k.p.k. nie pozostawia wątpliwości, że kwestionowane przez skarżącą zdanie 2 tego artykułu nie uległo zmianie. W obu wersjach posiada ono identyczne brzmienie: „Uwierzytelnionych odpisów i kserokopii nie wydaje się, chyba że ustawa stanowi inaczej”. Należy również podkreślić, że zmiana zdania 1 art. 156 § 4 k.p.k. – będąca konsekwencją rezygnacji w nowej ustawie o ochronie informacji niejawnych „z podziału informacji niejawnych na tajemnicę państwową i służbową” i zastąpienia go „tajemnicą państwową o 4 klauzulach”: „ściśle tajne”, „tajne”, „poufne” i „zastrzeżone” (zob. w szczególności uzasadnienie projektu ustawy o ochronie informacji niejawnych oraz o zmianie niektórych ustaw, druk sejmowy nr 2791/VI kad., s. 4 i 7) – nie dezaktualizuje problemu konstytucyjnego przedstawionego w skardze konstytucyjnej. Nadal bowiem informacje, które w sprawie skarżącej traktowane były jako tajemnica państwowa, zachowują gryf tajności, przy czym już jako informacje niejawne o klauzuli tajności «tajne» lub «ściśle tajne». W szczególności dotyczy to – kluczowych dla niniejszej sprawy – okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka anonimowego (zob. art. 184 § 1 k.p.k.).

3. Analizując skargę konstytucyjną nie sposób nie zauważyć, że przedstawione w niej zarzuty wraz z ich uzasadnieniem rozmiągają się, czy też są nieadekwatne do treści normatywnej zaskarżonego art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k.

Z art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k. wynikało jedynie tyle, że jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia tajemnicy państwowej (w aktualnym stanie prawnym chodzi o niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”), nie wydaje się uwierzytelnionych odpisów i kserokopii z akt sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej. Przy czym ustawa stanowi inaczej w wypadkach określonych w art. 128 § 1, art. 156 § 5 i art. 157 § 1 k.p.k. (zob. np. T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Kraków 2003, s. 408-409; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. P. Hofmański, t. I, Warszawa 2007, komentarz do art. 156, nb. 8; A. Sakowicz [w:] K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2009, komentarz do art. 156, nb. 8).

Tymczasem skarżąca, kierując co do zasady swoje zarzuty globalnie (łącznie) wobec art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k. i § 10 ust. 3 rozporządzenia, formułuje następujące zastrzeżenia w stosunku do mających miejsce w jej sprawie ograniczeń w dostępie

i sposobie korzystania z materiałów objętych klauzulą tajności, które to zastrzeżenia mają świadczyć w równej mierze o niekonstytucyjności (niezgodności z art. 2, art. 45 ust. 1, art. 42 ust. 2 oraz art. 32 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej) obu tych regulacji.

Po pierwsze, skarżąca krytycznie odnosi się do możliwości zapoznawania się przez nią jako oskarżoną i przez jej obrońców z materiałami objętymi klauzulą tajności wyłącznie w kancelarii tajnej sądu. Podnosi ona, że – z uwagi na dużą objętość tych materiałów – jest to uciążliwe i uniemożliwia prawidłowe przygotowanie się do procesu. Ponadto, rodzi to nierówność w stosunku do prokuratora, który ma dużo większe możliwości zapoznawania się z materiałami objętymi klauzulą tajności. Mianowicie, w postępowaniu przygotowawczym ma on do nich w zasadzie nieograniczony dostęp, zaś w postępowaniu sądowym może on żądać przekazania mu akt w celu zapoznania się z nimi w kancelarii tajnej prokuratury (zob. § 15 ust. 1 rozporządzenia).

Po drugie, skarżąca wskazuje, że zarówno ona jako oskarżona, jak i jej obrońcy pozbawieni są prawa sporządzania notatek podczas zapoznawania się z materiałami objętymi klauzulą tajności w kancelarii tajnej sądu. Istotnie utrudnia to przygotowywanie się do obrony w toczącym się procesie.

Po trzecie, skarżąca (jako oskarżona) i jej obrońcy nie mogą również sporządzać notatek podczas rozpraw sądowych, które odbywają się z wyłączeniem jawności.

Należy podkreślić, że żadne z wymienionych powyżej ograniczeń w dostępie i sposobie korzystania z materiałów objętych klauzulą tajności nie ma związku z treścią art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k., który to przepis – jak już była o tym mowa – stoi na przeszkodzie wyłącznie wydawaniu uwierzytelnionych odpisów i kserokopii z akt sprawy. Ograniczenia te wynikają natomiast z przepisów rozporządzenia, przy czym nie tylko z kwestionowanego przez skarżącą § 10 ust. 3 („Sporządzanie kopii, odpisów, wyciągów i notatek z dokumentów oraz akt oznaczonych klauzulą tajności jest niedopuszczalne”), lecz również z innych zawartych tam regulacji – zob. zwłaszcza § 9 ust. 1 i § 10 ust. 2 dotyczące przechowywania i zapoznawania się z materiałami objętymi klauzulą tajności w kancelarii tajnej.

Objęty zakresem normowania art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k. zakaz wydawania uwierzytelnionych odpisów i kserokopii z akt sprawy, zawierających materiały oznaczone klauzulą tajności, w analizowanej skardze konstytucyjnej został

potraktowany marginalnie. Skarżąca wskazała co prawda na pozbawienie jej (jako oskarżonej) i obrońców prawa do uzyskania odpisów i kserokopii, łącząc to ogólnie z dotyczącymi ją utrudnieniami w toczącym się postępowaniu sądowym, jednakże wątku tego szerzej nie rozwinęła, skupiając się na innych powodach tych utrudnień.

Wymaga podkreślenia, że marginalizacja wątku ograniczeń w wydawaniu uwierzytelnionych odpisów i kserokopii z akt sprawy, zawierających materiały objęte klauzulą tajności, nie jest dziełem przypadku. Trzeba mieć bowiem na uwadze, że w – wskazanym jako ostateczne orzeczenie o wolnościach lub prawach skarżącej – postanowieniu Sądu Okręgowego w W z maja 2010 r. (sygn. akt) kwestia ta w ogóle nie była analizowana, a tym bardziej rozstrzygana (odniesiono się w nim wyłącznie do kwestii sporządzania notatek z przebiegu rozprawy). Jest to zresztą całkowicie zrozumiałe, skoro owe postanowienie zostało wydane w wyniku rozpoznania wniosku obrońcy oskarżonej dotyczącego wyłącznie możliwości „robienia notatek w trakcie przesłuchiwania świadka nr 2” oraz – co nie ma znaczenia dla niniejszej sprawy – uchylecia statusu świadka anonimowego.

Mając na uwadze powyższe należy wskazać, że – w myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji – „przedmiotem skargi konstytucyjnej może być wyłącznie akt normatywny, który stanowił podstawę ostatecznego rozstrzygnięcia o konstytucyjnych wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego. Skarżący nie może natomiast w drodze skargi kwestionować konstytucyjności aktów normatywnych niestanowiących podstawy dotyczącego go indywidualnego rozstrzygnięcia” (wyrok TK z 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06; zob. też np. wyrok TK z 17 listopada 2009 r., sygn. akt SK 64/08). W niniejszej sprawie art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k. z pewnością nie był podstawą ostatecznego rozstrzygnięcia o konstytucyjnych wolnościach lub prawach skarżącej. Wynika to nie tylko z zaniechania przywoływania go w postanowieniu Sądu Okręgowego w W z maja 2010 r. (sygn. akt), lecz przede wszystkim z treści tego postanowienia i zakresu rozstrzyganej nim materii, dotyczącej – jak już wskazano – wyłącznie sporządzania notatek z przebiegu rozprawy. Do wynikającego z art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k. zakazu wydawania uwierzytelnionych odpisów i kserokopii z akt sprawy w ogóle się w tym postanowieniu nie odnosiło.

4. Analiza skargi konstytucyjnej wraz z uzasadnieniem oraz okoliczności jej złożenia nie pozostawia zatem wątpliwości, że skierowana jest ona *de facto*

wyłącznie wobec treści normatywnej § 10 ust. 3 i innych przepisów rozporządzenia. Przedstawione przez skarżącą zarzuty i argumentacja na ich poparcie w zasadzie nie odnoszą się do treści normatywnej art. 156 § 4 zd. 2 k.p.k. Odmienna sytuacja byłaby zresztą niedopuszczalna, skoro w – wskazanym jako ostateczne orzeczenie o wolnościach lub prawach skarżącej – postanowieniu Sądu Okręgowego w W z maja 2010 r. (sygn. akt) do owej treści normatywnej w ogóle nie nawiązywano.

W tej sytuacji konieczne staje się **umorzenia postępowania** w niniejszej sprawie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

MARSZAŁEK SEJMU

Grzegorz Schetyna

